

Remissyttrande – Fast omsorgskontakt i hemtjänsten (SOU 2020:70)

Sammanfattning

- Valfrihetens Vänner tillstyrker utredningens förslag att införa en fast omsorgskontakt i hemtjänsten, förutsatt att privata och kommunala utförare kompenseras i lika hög utsträckning för de ökade kostnader, exempelvis lönekostnader, som förslaget skulle innebära.

Om Valfrihetens Vänner

Valfrihetens Vänner är ett nätverk av entreprenörer och företagsledare som har ett engagemang för valfrihet och fri företagsamhet.

Valfrihetens Vänners synpunkter

För Valfrihetens Vänner är det centralt att politiska reformförslag inte kan förväntas få en direkt eller indirekt negativ påverkan på valfriheten för den enskilde medborgaren. Valfrihet förutsätter i sin tur att det finns en mångfald av aktörer att välja bland.

Valfrihetens Vänner har ur det perspektivet inga synpunkter på utredningens förslag att införa en fast omsorgskontakt för hemtjänstens brukare i syfte att bidra till en bättre personalkontinuitet och därmed ökad trygghet för den enskilde. Förslaget skulle omfatta såväl privata som offentliga utförare av hemtjänst och är i så måtto konkurrensneutralt.

Med det sagt vill vi betona att en reell konkurrens mellan utförare förutsätter att kommunerna behandlar alla lika, oavsett regi. Lagen om valfrihetssystem (LOV) stadgar därför att nivån på ersättningen ska vara densamma för alla. Det måste också gälla när kommunerna ska ersätta utförarna för de ökade kostnader som det eventuella nya lagkravet på en fast omsorgskontakt skulle innebära – utan åtskillnad mellan kommunala och andra utförare.

Utredningen föreslår att den fasta omsorgskontakten ska ha yrkestiteln undersköterska. Utredningens förslag bedöms innebära att hemtjänstutförarna i Sverige kommer att behöva anställa ytterligare cirka 2 500 undersköterskor fram till 2030, då den del av förslaget som handlar om krav på underskötersketitel för den fasta omsorgskontakten föreslås träda i kraft. Utredningen uppskattar att kommunernas kostnader för införandet av fast omsorgskontakt uppgår till ca 1,2 miljarder kronor givet dagens löneläge. I enlighet med den kommunala finansieringsprincipen ska kommunerna kompenseras för detta av staten.

Kommunerna ska, enligt LOV, tillämpa samma ersättningsnivå för alla godkända utförare i en kommun och vi förutsätter därför att såväl privata som kommunala hemtjänstutförare kompenseras i lika hög utsträckning för de ökade lönekostnader det

innebär att anställa (fler) undersköterskor. I ett scenario med otillräcklig kompensation skulle risken öka för att i synnerhet mindre utförare får svårt att få till stånd en ekonomiskt bärkraftig verksamhet. Eftersom de privata utförarna vanligen är relativt sett mindre än de kommunala utförarna, är det framför allt de förras fortlevnad som skulle riskeras i ett sådant scenario, vilket på sikt skulle kunna vara till men för valfriheten.

I vilken utsträckning utredningens förslag kommer att öka utförarnas administrativa börda är inte alldeles tydligt. Utredningen konstaterar i sin konsekvensanalys att "små företag bedöms inte missgynnas eftersom den administrativa tillkommande bördan är marginell".

Denna administrativa tillkommande börda gäller lika för både privata och kommunala utförare, även om sagda börda – allt annat lika – rimligen får antas vara relativt sett mindre betungande för en stor aktör än för en liten aktör, på grund av stordriftsfördelar. Det faktum att de privata utförarna av hemtjänst i genomsnitt har färre omsorgstagare och färre anställda jämfört med de kommunala utförarna – det vill säga är relativt sett mindre aktörer – skulle därmed tala för att de privata utförarna teoretiskt sett skulle kunna komma att i någon utsträckning missgynnas av den administrativa tillkommande bördan.

Å andra sidan gör utredningen bedömningen, baserad på empirisk data, att det tenderar att finnas ett samband mellan storleken på utförare och möjligheterna att åstadkomma en god personalkontinuitet, där mindre utförare har något bättre personalkontinuitet än större. Som beskrevs tidigare är de privata utförarna av hemtjänst i genomsnitt relativt sett mindre aktörer än de kommunala utförarna, vilket skulle kunna bero på att privata utförare (till skillnad från kommunala) kan ange ett kapacitetstak för sin verksamhet och dessutom välja att verka inom ett begränsat geografiskt område. Med tanke på att utredningens utgångspunkt är att främja en god personalkontinuitet, och att den utförare som i dag har en mindre god personalkontinuitet kommer att behöva vidta fler och större åtgärder för att leva upp till den föreslagna lagstiftningens intentioner, torde detta åtminstone teoretiskt sett vara gynnsamt för de privata utförarna.

Även om det är svårt att på ett tillförlitligt sätt väga olika teoretiska för- och nackdelar av detta slag mot varandra gör Valfrihetens Vänner den samlade bedömningen, med de reservationer som angetts ovan, att utredningens förslag inte förefaller innebära en konkurrenssnedvridning som skulle kunna ha negativ inverkan på valfriheten, mångfalden och konkurrensen.

Vi noterar också att utredningen i sin konsekvensanalys slår fast att den "inte funnit några belegg för att konkurrensen mellan privata och offentliga aktörer påverkas till följd av transaktionskostnader".

Mot bakgrund av vår samlade bedömning enligt ovan tillstyrker Valfrihetens Vänner utredningens förslag att införa en fast omsorgskontakt i hemtjänsten, förutsatt att privata och kommunala utförare kompenseras i lika hög utsträckning för de ökade kostnader, exempelvis lönekostnader, som förslaget skulle innebära.